

**MOP MS MAKHANYA, MOGOKGO LE MOTLATSAMOTŠHANSELARA
YUNIBESITHI YA AFORIKABORWA
PUO YA KAMOGELO LE KITSISO YA MOTLATSAMOATLHODIMOGOLO
WA MALOBA, MOATLHODI DIKGANG MOSENEKE
GO TLHOMIWA GA BUKA YA *ALL RISE: A JUDICIAL MEMOIR*
11 NGWANAITSEELE 2020**

Ke a leboga, Motsamaistiro: Mop Olaotse John Kole,
Motlatsamodinikhuduthamaga: Kholetšhe ya Molao, Yunibesithi ya
Aforikaborwa

- Moatlhodi Dikgang Moseneke, Motlatsamoatlhodimogolo wa maloba wa Rephaboliki ya Aforikaborwa
- Rre Nathi Mthethwa, Tona ya Metshameko, Botsweretshi le Setso
- Mop Wiseman Nkuhlu, Motšhanselara wa Yunibesithi ya Pretoria
- Batlotlegi, Baambasadara le Bakhomišinara bagolo ba ba emetseng dinaga tse di farologaneng mo Aforikaborwa
- Mop Veronica McKay, Motlatsamogokgo wa namaotshwere: Go ruta, Go ithuta, Tirisano le Baagi le Tshegetso ya Baithuti (Teaching, Learning, Community Engagement and Student Support)
- Mop Vinesh Basdeo, Modinikhuduthamaga: Kholetšhe ya Molao
- Ditokololo tsa khuduthamaga le botsamaisi jo bo atolositsweng jwa

Unisa

- Baemedi ba maphata a a farologaneng a molao ba ba nang le rona gompiano
- Baemedi go tswa kwa ditheong tse dingwe tsa rona tsa thuto e kgolwane le ditheo tsa dipatlisiso
- Ditokololo tsa lephata la kgwebo
- Baemedi ba ba gona go tswa kwa mekgatlhong e e farologaneng ya baithuti
- Baeng ba ba laleditsweng
- Bomma le borra

Ke le dumedisa lotlhe mo thapameng eno.

Ke boitumelo jo bogolo mo go nna gape go amogela le go le itsese Moatlhodi Dikgang Moseneke, Motlatsamoathlodimogolo wa maloba wa Aforikaborwa, yo, jaaka lotlhe le itse, e leng mongwe wa baithuti ba maloba ba Unisa ba ba emisitseng magetla go gaisa.

Se gongwe bontsi jwa lona bo ka se keng jwa se gopola ke gore ka 2008, Moatlhodi Moseneke e ne e le sebuisegolo kwa kokoanong ya rona ya pulo ya dithuto moo a buileng ka bothakga ka ga yunibesithi eno, Yunibesithi ya Aforikaborwa, moo a tseneng sekolo gona (*alma mater*), le seabe sa botlhokwa se e nnileng naso mo botshelong jwa gagwe.

Seno e ne e le ka tsela ya go bontsha seabe sa botlhokwa sa thuto, le diyunibesithi mo tlabolong le tswelolepeleng ya baagi.

Mo sebakanyaneng seo, Moatlhodi Moseneke o ne a sa tshwarisa bareetsi ba gagwe kgake fela ka seriti le botlhale jwa gagwe, mme gape o thusitse botlhe go tlabolanya boleng le seabe se yunibesithi eno e nnileng le sona mo pakeng e e lefifi ya tlabolele, mme go le jalo, a sedimosa ntlha ya gore le fa e atlegile mo go tlaboleng ka thuto, e ne ya se ke ya atlega ka go nna le meletlo e e kopanetsweng ya dikalogo. Yona e ne e farologantswe go ya ka bosemorafe. Ka ntlha ya seno, bangwe ba bantsho ba Aforikaborwa ba ne ba itlhophela gore ba se ke ba aloga mo maemong a a ntseng jalo, mme le ba ba neng ba le kwa kgolegolong ba ne ba sa kgone go tla go aloga. Go latela seo, Yunibesithi e ntšhwa ya Aforikaborwa e ne ya nna le meletlo e e kgethegileng ya dikalogo kwa Pretoria le Cape Town, go leka go baakanya go tlhoka tshiamiso ga maloba. Seno se bontsha go ikemela ga mogopolo wa gagwe. Moatlhodi Moseneke ga a ise a pateletse go ratwa gongwe go ntlafatsa nnete. O dirile ka boammaaruri tota mo tiragatsong ya gagwe mo porofesšeneng ya gagwe mme ka go dira jalo, a iponela tlotlo ya nnete le lerato tse go seng ba bantsi ba ka reng ba na natso.

Mogopolo o o ikemetseng wa ga Moatlhodi Moseneke ga o a amogelwa sentle ka gale, mme ee, o ka ne ka dinako dingwe o mmaketse mathata. Fela motho o ka belaela gore – fela jaaka go ntse ka batho ba ba leng boamaaruri ka nnete, gongwe ba ba sa ikemisetseng go phuaganya dintlhatheo gore go fetisiwe lebaka ka bonako – o ne ka gale a ipaakantse e bile a ititeile sehuba gore a amogele ditlamorago tseo. Ee ruri re ka tlhagisa boikobo le malebo a rona gore mo nageng ya rona, re sa ntse re na le banna le basadi ba ba obamelang dintlhatheo e bile ba sa tshabe go tlhagisa megopolo ya bona le go nna le seabe mo dikganetsanong, go sa kgathalesege gore ke ntlha e e masisi gongwe e e go sa buiweng ka yona thata go le kana kang. Go builwe go le gontsi ka ga botlhokwa jwa gore go nne le dikganetsano le dipuisano tse di sekasekang tsa botlhale. Ruri, ke ona mokgwa ono o re ikaelelang go o jala mo Unisa. Motlotlegi Moatlhodi Moseneke, o beile sekai se sentle mo ntleng eno.

Sengwe gape se se neng se bonagala sentle mo puong eo, bomma le borra, ke gore Moatlhodi Moseneke ga a dumele fela gore go dira ka natla le thuto ke didiriswa tsa botlhokwa tsa botshelo jwa katlego le jo bo putsang; o bontsha seo gape ka dipuo le ditiro. Mogopolo wa gagwe ke gore go dira ka natla le ka kelotlhoko go botlhokwa go tsweletsa tshiamiso ya loago mo magatong otlhe. Ke dumela gore thuto eno ke e

bontsi bo ka itirelang molemo go e ithuta mo nakong eno e mo go yona go dira tiro ya motho ka boammaaruri go lebegang e le ditoro fela go na le dipoelo tsa tlholego tsa go dira ka maitsholo a a siameng le ka natla fela.

E le gore tirego ya go bopiwa e simologile kae?

Moathodi Dikgang Moseneke o belegwe ka Sedimonthole 1947, mo Toropokgolong ya Tshwane, e leng koo a tseneng sekolo sa poraemari le sa sekontari gona. E rile a na le dingwaga tse 15, fa a ne a dira mophato wa borobedi, Moseneke o ne a tshwarwa, a tlhatlhelwa mme a bonwa molato wa go nna le seabe mo tiragalong e e kgatlhanong le tlhaolele. O ne a atlholewa dingwaga di le 10 kwa kgolegolong, mme a di nna kwa Robben Island. Moseneke o ne a ithutela materiki mmogo le *BA in English and Political Science* le dikirii ya *B Juris*. Morago o ne a konosetsa *LLB*. Didikirii tseno tsoatlhe ka boraro di rebotswe ke Yunibesithi ya Aforikaborwa.

Moseneke o simolotse tiro ya gagwe ya seporofešenale jaaka tlelereke ya babueledi kwa Klagbruns Inc kwa Pretoria ka 1976. Ka 1978 o ne a amogelwa mme a dira dingwaga di le tlhano jaaka mmueledi le molekane mo femeng ya molao ya Maluleke, Seriti le Moseneke. Ka

1983 o ne a bileliwa kwa Bareng mme a dira jaaka moatefokate kwa Johannesburg le Pretoria. Dingwaga di le lesome morago ga foo, ka 1993, o ne a tsholelediwa kwa maemong a mogakolodi mogolwane. Ka nako eo o ne a dira mo komiting ya setegeniki e e kwadileng Molaotheo wa Nakwana wa 1993. Ka 1994 o ne a thapiwa jaaka Motlatsamodulasetilo wa Khomišene e e Ikemetseng ya Ditlhopho, e e tsamaisitseng ditlhopho tsa ntlha tsa temokerasi mo Aforikaborwa.

Ka Lwetse 1994, fa a ntse a dira jaaka silika, Moseneke o ne a amogela go thapiwa ga namaotshwere mo Karolong ya Porofense ya Teransefala ya Kgotlatshekelo ya Boikuelo. Pele ga go thapiwa ga gagwe jaaka Moatlhodi wa Kgotlatshekelo ya Molaotheo, ka Ngwanaitseele 2001, Moseneke o ne a thapiwa jaaka Moatlhodi wa Kgotlatshekelokgolo kwa Pretoria. Ka 29 Ngwanaitseele 2002, o ne a thapiwa jaaka Moatlhodi wa Kgotlatshekelo ya Molaotheo mme ka Seetebosigo 2005, Moseneke o ne a thapiwa jaaka Motlatsamoatlhodimogolo wa Rephaboliki ya Aforikaborwa.

Moseneke ke tokololo ya basimolodi ba Mokgatlho wa Babueledi ba Bantsho le wa Mokgatlho wa Bosetšhaba wa Babueledi ba Temokerasi wa Aforikaborwa.

Ka 1986, Moseneke o ne a thapiwa jaaka molekane (fellow) le motlhatlheledi wa moeng kwa Sekolong sa Molao sa Columbia, Yunibesithi ya Columbia, New York. Ke Motšhanselara wa ntlha wa Thekenikone ya Pretoria mme gape o dirile jaaka Motšhanselara wa Yunibesithi ya Witwatersrand. Mo dingwageng tse 20 tse di fetileng, Moseneke o buisitse dipampiri di le mmalwa kwa dikhonferenseng tsa molao le kgwebo mme o phasaladitse dipampiri di le mmalwa tsa thuto mo dijenaleng tsa molao mono gae le kwa moseja. O na le didikirii tsa tlotlo tsa bongaka di le mmalwa mme ke moamogedi wa dikabo di le mmalwa tsa tlotlo, tiragatso le matsetseleko.

Moseneke o nyetse Mme Khabo Moseneke mme ba na le morwadi le barwa ba le babedi.

Moatlhodi Moseneke, re tlotlegile tota go amogela tlhomo ya se setseng se tlotlomadiwa jaaka "leitlho le lentšhotšho la merero ya molaotheo wa nako e e rileng". Go latela mo bukeng ya ntlha e le yona e tlotlomaditsweng ya setlhogo sa *My Own Liberator*, kgatiso eno ya bobedi e neela tshwaelo e e edileng e bile e siame mo mererong e le mmalwa e re samaganeng nayo jaaka setšhaba, bogolo segolo seemo sa bolaodi mo nageng ya rona, se tota se kayang boitekanelo jwa porojeke ya rona ya temokerasi. Tota Moatlhodi Moseneke, dibuka tseno di

tlotlomaditswe thata moo e leng gore motho a ka bo a akanya gore e seng o fositse pitso ya gago!

Moathodi Moseneke, re motlotlo go amogela tlhomo eno, e leng sengwe se se lebogelang tlotla e kgolo e o re e neetseng jaaka yunibesithi.

O amogetswe, rra. Re lebeletse go itumelela tiro go ya pele.

Ke a leboga.